

OPINIA națională

Revistă săptămânală de informație, opinie și idei de larg interes național, editată de FUNDAȚIA "ROMÂNIA DE MÂINE"

SOCIETATE, COMUNICARE ȘI VALORI (VI)

Prof. dr. AURELIAN BONDREA

Sociologiei comunicării nu îi sunt indiferente nici mesajele transmise într-un sistem sau altul - de la mass-media la discursurile politice, de la simple imagini televizate, care desigur, nu sunt alese "la întâmplare", la comentarii în jurul acestor imagini. Între imagine și comentariu, uneori, nu numai că nu există nici o legătură, dar decodificarea nu reprezintă altceva decât un demers tendențios. Pentru a exemplifica o asemenea ipostază, a neconcordanței dintre imagine și decodificare tendențioasă, este suficient a evoca o singură întâmplare, bine cunoscută opiniei naționale românești, ca și pe plan internațional: agresarea unui cetățean român, în martie 1990 la Târgu Mureș. Canalele străine de televiziune preluau imaginile filmate în timpul exceselor cunoscutelor manifestații, iar violenta molestare a lui Mihăilă Co-fariu de către etnicii maghiari era "tradusă" pentru opinia publică internațională drept "atac al majoritarilor români asupra unui minoritar maghiar". Se știe cât timp a trebuit să treacă pentru a se restabili, (dacă s-a restabilit în întregime și peste tot) adevărul și ce "imagini" negativă a creat incidentul, astfel mediatizat, despre români și România.

Prin urmare, din punctul de vedere al raporturilor dintre societate, comunicare și valori sunt multe concluzii de desprins în legătură cu modul cum a fost și este privit, din interior și din afară, procesul complex și con-

tradictoriu al tranziției românești. Prin extensie, ar putea fi aduse în discuție cazurile altor țări, fie ele foste socialiste sau din zona numită până nu demult "lumea liberă". "Procedeul" face parte din "paradoxurile comunicării", punând în evidență nocivitatea așa-zisei "libertăți totale de informare", după expresia lui Alvin Toffler, deja citat anterior, care, printr-un avertisment sugestiv, atrage atenția că "libertatea absolută îi invită pe incen-

diatori să toarne gaz peste un foc dezlănțuit" 1).

Anticipând impactul comunicării, al informației în general, asupra societății viitorului - un viitor gata să devină prezent - analistul american demonstrează că lupta pentru libera expresie, aflată cândva numai la îndemâna intelectualilor, devine cu timpul, în societatea postindustrială, a valului informatizării o preocupare a tuturor celor care contribuie la progresul economic.

(Continuare în pag. 6)

O floare pentru GEORGE ENESCU

Acum patru decenii, la început de mai, George Enescu se stingea la Paris, în modesta sa locuință din ruée de Clichy. Nu împlinise încă șaptezeci și patru de ani.

De câte ori mă gândesc la el, mă reîntorc la vremea copilăriei mele pariziene, pe când fratele meu Dinu Lipatti își făcea studiile de perfecționare pianistică la École Normale de Musique. Amintirile mele despre marele muzician trec întotdeauna prin acest filtru. Enescu era frumos ca o divinitate a Eladei. Îl priveam cu sfială și curiozitate pe care oamenii celebri le stărnesc în jurul lor. Se impusese, într-adevăr, ca o personalitate proeminentă a vieții muzicale europene, neîncetând să fie în ace-

lași timp părintele spiritual și îndrumătorul școlii muzicale românești. Faima sa se afla poate atunci la apogeu, într-o lume în care presentimentul izbucnirii celui de-al doilea război mondial nu era încă foarte acut.

În vremea în care suprealismul tardiv și cinematograful îl obișnuiseră pe omul de pe stradă cu exhibiționismul celebriților de tot felul, el era o anti-vedetă. Modestia sa, firească și simplă, era, ca și în cazul lui Brâncuși și al lui Sadoveanu, modestia țăranelor române. Ceea ce nu excludea conștiința de a fi un geniu și nu-l împiedica să fie mândru de consacrarea sa ca unul din marii muzicieni ai epocii. Avea plăcerea de a trăi și de a se bucura de roadele vie-

Pledoarie pentru lectura formativă

Acad. ȘTEFAN MILCU

Titlul acestui eseu poate surprinde pentru că se consideră de obicei că o lectură este prin definiție informativă. Desigur, lectura ne transmite informații calitative diferite și la un nivel superior de cunoștințe, așa cum le dobândim prin învățarea directă sau asistată.

O experiență personală îmi permite însă să susțin că participarea la manifestări științifice în care se face o transmisie orală sau lectura cărților ce definesc o cultură au și o influență formativă asupra comportamentului mental obișnuit și a capacității cognitive, asupra ideilor și sistemelor vieții personale, a fondului reprezentativ al unei culturi în diversitatea ei națională și internațională. Lectura formativă continuă astfel acțiunea modelatoare a învățării și activității personale într-un domeniu al științei sau al culturii în general. Exemple în sprijinul acestor puncte de vedere sunt la îndemâna acelor ce au fost influențați de lectura clasicilor filosofiei, științei și literaturii. O asemenea influență formativă am recunoscut-o adesea în felul de a gândi și de a practica experimentul științific. S-ar putea cita în acest sens, la un nivel foarte general, imperativul categoric al lui Kant, opera lui Descartes și, în știință și medicină, opera reprezentativă a lui Claude Bernard - **Introducere în studiul medicinei experimentale**. Ca și întreaga galerie de filosofi clasici și moderni.

În țara noastră, lectura formativă o datorăm clasicilor culturii naționale pe care nici un tânăr nu trebuie să-i ignore: Operele lui T. Maiorescu, Eminescu, Pârvan, Iorga, Mircea Eliade. Și seria ar putea continua.

Am cunoscut un poet care nu citea poeziile nici unui autor pentru ca - mărturisirea el - propria lui operă poetică să nu fie "influențată". Iată o dovadă a unei personalități insuficient consolidate în poezia proprie.

Din problematica atât de complexă a lecturilor formative, pe care am sugerat-o mai sus, reiese necesitatea accesului permanent la clasicii culturii și științei naționale și universale, precum și a culturii specializate, în ceea ce are ea fundamental. Această accesibilitate este decisivă în perioada de formare a personalității și pentru dobândirea unui fond cultural superior.

o bunătate care nu excludea replica incisivă. Generozitatea și dăruirea de sine constituiau, de altfel, date fundamentale ale personalității sale de om și cetățean. Avea cultul muzicii, care pentru el nu era o lozincă fără miez, ci o necesitate izvorâtă din convingerea că arta adevărată nu este cu puțință fără o strădanie permanentă. Spunea adesea că trebuie să ne odihnim din muncă prin muncă.

Enescu era român până în măduva oaselor. Se simțea legat de țară, de locurile și oamenii, de cântecul ei. Cobora din răzeșii Dorohoiului, din geniul profund al Moldovei și rămăsese fidel acestor obârșii. Nu aș fi voit niciodată să află că s-a descumput încet în ultimii ani de viață, cu sufletul descumpănit și chipul măcinat de boală... Imaginea care mi-e dragă e cea din Parisul copilăriei mele: un om puternic și cuceritor, un zeu ascuns într-o făptură umană, care urca cu pas domol scara casei noastre din strada Saint-Romain și purta cureașă încinsă peste pântec, aidoma țărănilor bătrâni.

De patru decenii, marele muzician român odihnește solitar în cimitirul Père-Lachaise din Paris și nu știu câți admiratori îi mai cinstesc memoria cu un trandafir. Nu a sosit oare vremea ca, după un lung exil, George Enescu să-și doarmă, în sfârșit, somnul de veci în glia strămoșilor?

■ Valentin LIPATTI

În legătură cu aplicarea Legii 88/1993

Rigoare și respect... dar și câteva întrebări necesare

Pag. 4

Ziarul "CURIERUL NAȚIONAL": Facultatea de Medicină a Universității "Spiru Haret" - Fundația "România de Mâine" - demonstrează că îndeplinește criteriile pentru obținerea autorizației de funcționare

Pag. 5

COLEGIILE REVISTEI "OPINIA NAȚIONALĂ"

COLEGIUL PENTRU REFORMĂ ȘI RELANSAREA ECONOMIEI NAȚIONALE

- Acad. Alexandru Bărlădeanu
- Acad. Anghel Rugină
- Acad. N. N. Constantinescu
- Acad. David Davidescu
- Prof. dr. Constantin Ionete
- Prof. dr. Ivanciuc Nicolae-Văleanu
- Prof. dr. doc. Alexandru Zanfir
- Prof. dr. Mircea Druc
- Prof. dr. Alexandru Albu
- Prof. dr. Mihai Păraluță
- Prof. dr. Gheorghe Zaman
- Prof. dr. Petre Mălcome
- Prof. dr. Mihai Dumitrescu

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE ȘTIINȚEI ȘI ÎNVĂȚĂMÂNTULUI

- Acad. Ștefan Ilcu
- Acad. Radu Voinea
- Acad. Ștefan Pascu
- Acad. Ion Coteanu
- Acad. Cristofor Simionescu
- Acad. Ștefan I. Ștefănescu
- Acad. Marius Peculea
- Prof. dr. Liviu Maior
- Prof. dr. Grigore Brâncuș
- Prof. dr. Dan Ghiocel
- Prof. dr. Emil Tocaci
- Prof. dr. doc. Grigore Posea
- Prof. dr. Gheorghe Secară
- Prof. dr. g-ral (rez.) Emil Mihuleac

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE CULTURII ȘI ARTEI

- Acad. Eugen Simion
- Prof. dr. Alexandru Boboc, membru corespondent al Academiei Române
- Radu Beligan
- Grigore Vieru
- Paul Everac
- Dinu Săraru
- Prof. dr. Ion Dodu Bălan
- Prof. dr. Victor Giuleanu
- Dumitru Radu Popescu
- Paul Anghel

COLEGIUL PENTRU IDEEA NAȚIONALĂ ȘI SOCIALĂ ÎN ROMANIA

- Prof. dr. Aurelian Bondrea
- Prof. dr. Mitropolit Antonie Plămădeală
- Prof. dr. Ioan Scurtu
- Prof. dr. doc. Titu Georgescu
- Prof. dr. Ștefan Lache
- Prof. dr. Gheorghe I. Ioniță

- Adrian Păunescu
- Prof. dr. Ion Rebedeu
- Prof. dr. Ion Mihail Popescu
- Prof. dr. Gheorghe Cazan
- Prof. dr. Ion Tudosescu
- Prof. dr. Tiberiu Nicola
- Prof. dr. Virgil Constantinescu

COLEGIUL PENTRU DOCTRINE POLITICE ȘI PROBLEME ALE RELAȚIILOR INTERNAȚIONALE

- Valentin Lipatti
- Dr. Ion Mitran
- Prof. dr. Florea Dudiță
- Prof. dr. Mircea Nicolaescu
- Prof. dr. Marin Voiculescu
- Ion Mărgineanu
- Dan Lăzărescu
- Prof. dr. Ion Zară
- Prof. dr. Constantin Mecu
- Prof. dr. Marin Nedelea
- Prof. dr. Constantin Vlad
- Dr. Nicolae Ecobescu

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE SĂNĂȚII ȘI PROTECȚIEI SOCIALE

- Acad. Nicolae Cajal
- Acad. Constantin Bălăceanu-Stolnici
- G-ral dr. Gheorghe Niculescu, membru de onoare al Academiei Române
- Prof. dr. doc. Iulian Mincu
- Prof. dr. doc. Victor Ciobanu
- Prof. dr. Caius Traian Dragomir
- Prof. dr. Andrei Firică
- Prof. dr. Dorin Sarafoleanu
- Prof. dr. Ioan Pop D. Popa
- Prof. dr. Ștefan Costea
- Prof. dr. Gheorghe Răboacă

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE JUSTIȚIEI, STATULUI DE DREPT ȘI DEMOCRAȚIEI

- Acad. Valentin Georgescu
- Acad. Ion Filipescu
- Acad. Vasile Gionea
- Prof. dr. Antonie Iorgovan
- Prof. dr. Adam Popescu
- Prof. dr. Nicolae Popa
- Prof. dr. Ion Neagu
- Prof. dr. Andrei Popescu
- Prof. dr. Ionel Cloșcă
- Prof. dr. Mihai Merfea
- Prof. dr. Mircea Stroia

Director:

Prof. dr. AURELIAN BONDREA

Opțiuni în lumea contemporană

Liberalismul: ascensiune și dispersare

Dr. ION MITRAN

După prezentarea doctrinei social-democrate, considerentele ce urmează se opresc asupra liberalismului. În ce privește societățile în tranziție, dacă social-democrația a fost receptată și interpretată mai mult tendențios decât îndreptățit ca un fel de rudă sau chiar "moștenitoare" a vechiului regim, liberalismul a fost acreditat de adeptii săi ca un "dușman de moarte" al socialismului. Iozincile "Jos comunismul" și metaforica chemare "vânăți lupii" au putut fi auzite la București și Budapesta, la Sofia și Moscova. Cum însă "partizanatul politic" nu poate lămurii nimic în privința doctrinelor, mai fertilă este abordarea științifică, politologică. La întâlnirea dintre secolele XX și XXI, pentru a examina politologic lumea de azi spre a o înțelege tendențial pe cea de mâine este necesar a prezenta obiectiv ce "spun" diversele doctrine despre ele însele, dar și a confrunta principiile cu practica, singura temelie pentru a emite judecăți de valoare și a efectua departajări prin comparație.

Doctrină politică a cărei geneză se regăsește în gândirea politică revoluționară din Anglia secolului XVII și Franța celui de-al XVIII-lea, și care a fost îmbogățită apoi cu deosebire și în modul cel mai fertil în secolul trecut pentru a ajunge la curentul eterogen de azi, liberalismul prezintă aspecte foarte diverse, în funcție de epoci și țări, chiar în funcție de tendințele manifestate în aceeași epocă și aceeași țară. Mulți politologi consideră că este cât se poate de dificil a formula o definiție exactă a liberalismului contemporan. Deja dispersat doctrinar în clasic și modern, în neoconservatorism și neoliberalism, acesta pare a retrăi mereu aventura reclădirii teoretice, rămasă frecvent în urma evoluției practicii, mai ales sub incidența întâlnirii istorice și concurenței cu alte doctrine, de la cea socialistă și social-democrată la democrația creștină și naționalismul renăscut al epocii integrărilor statale și mondiale.

Istoriceste, optând inițial pentru monarhia constituțională împotriva celei absolute, doctrina liberală a acreditat, a motivat și a practicat principiul separației și echilibrului puterilor în stat. Susținând cauza protejării vieții, libertății și proprietății indivizilor, liberalismul operează delimitări, uneori tranșante, între societatea civilă și stat. Într-o astfel de concepție, societatea este for-

mată din indivizi preocupați să-și satisfacă scopurile, acționând din proprie inițiativă și autonom, mai simplu spus, după cum "îi taie capul" și îi mână interesele; deși statul rămâne un instrument sau garant al libertății individuale, al întreprinzătorului particular, distincția dintre societatea civilă și stat a fost supusă criticii încă de către părinții fondatori ai liberalismului.

În ce privește economia - domeniu care necesită o abordare aparte - liberalismul doctrinar pornește de la criteriul proprietății private ca valoare supremă și al liberei concurențe ca pârghie a dezvoltării. De aici și cerința neintervenției directe a statului în economie, dar mai târziu, prin neoliberalism, se va sublinia necesitatea intervenției în anumite limite și condiții, orientări care au dat multă bătaie de cap puzderiei de grupuri liberale sau partide care-și spun liberale în țările aflate în tranziție, România nefiind, în acest sens, o excepție.

Liberalismul clasic recunoaște că piața liberă produce și inegalitatea între oameni dar cauza acestui fenomen nu ar fi o voință politică anume, ci, "jocul șanselor".

Într-un instructiv eseu, **Istoria intelectuală a liberalismului**, francezul Pierre Manent demonstrează că liberalismul s-a născut în Europa occidentală, ca o replică la "probleme" religioase. Ipotezele politologului menționat, care dau și titlurile capitolelor cărții sale, propun lămuritoare relații istorico-genetice: Europa și problema teologico-politică; Machiavelli și fecunditatea răului; Hobbes și noua artă politică; Locke, munca și proprietatea; Montesquieu și separația puterilor; Rousseau critic al liberalismului; liberalismul după Revoluția franceză; Benjamin Constant și liberalismul de opoziție; François Guizot: liberalismul de guvernământ; Tocqueville: liberalismul în fața democrației.

Este un fapt că doctrina liberală s-a diversificat în timp, proliferând diverse curente, chiar în plin clasicism liberal. Astfel, un gânditor ca Alexis de Toqueville releva, după ce descoperise "democrația americană", caracterul retardat și regresiv al individualismului liberal originar ca factor de izolare egoistă în sfera vieții private. Punând accentul pe egalitatea condițiilor ca factor al vitalității realei democrații, autorul sesiza, prin prisma vieții so-

cială americane, în comparație cu cea din Franța acelei epoci, că dintr-o aceeași stare socială popoarele pot să ajungă la concluzii politice diferite, contradictorii chiar. Printr-o asemenea contribuție, liberalismul evidențiază distincția dintre democrație ca stare socială egală și democrația ca efect al instituțiilor politice libere. Din observația că "americani s-au născut - și nu au devenit egali" (ca europenii care luptau împotriva aristocrației) s-a născut constatarea că democrația, care este mai întâi o stare socială, datorată egalității condițiilor, este calitativ altceva decât democrația unor instituții politice libere care luptă să creeze egalitatea pe baza construcției artificiale a guvernării reprezentative.

În cadrul doctrinei liberale dar și prin confruntarea acesteia cu alte doctrine s-a afirmat o continuă preocupare în direcția depășirii individualismului și reactivării responsabilității politice și sociale a cetățenilor. În procesul depășirii contradicțiilor sale interne și adaptării la noile realități ale lumii contemporane un loc important a revenit și revine "demontării" tezelor liberalismului anarhic născut din concepția potrivit căreia adevărata libertate ar fi realizarea deplină și nemijlocită a "particularităților" individului, în sensul absolutismului individual. Asemenea interpretări se regăseseră în diverse contexte social-economice și în susținerea a diverși teoreticieni sau doctrinari dar și a diverși amatori ce receptează sau propagă liberalismul prin filtrul buzunarului propriu.

Fapt este că, sub cele mai diverse înfățișări ale ei, economia de piață este, în fond, o creație a liberalismului, adică a acelei concepții după care dezvoltarea socială se bizuie pe strategiile autonome ale indivizilor, pe libertatea lor de decizie, dat fiind că satisfacerea interesului personal contribuie și la satisfacerea intereselor altora. Într-o asemenea concepție, statul trebuie să se limiteze doar la anumite funcții legislative și polițienești, devenind un fel de "paznic de noapte" al societății - cum constatase un gânditor social din secolul trecut. Pentru unii doctrinari ai liberalismului, chiar dacă ar fi un organism neutru, situat deasupra societății, statul se metamorfozează într-un "aparatură hegemonic" ale cărui funcții de constrângere pot duce la înăbușirea economiei de piață. Asimilarea statului cu un fel de "mașinărie a libertății" pornește de la ideea că individul, fiind proprietar absolut a tot ceea ce produce și gândește, nu are nevoie de legi care încalcă acest drept absolut. De aceea, liberalismul a văzut și vede în puterea economică o sursă de valori pe când cea politică, autoritatea statală ar fi un generator de frică și birocrație. Se înfruntă aici o funcție negativă, de evitat, de înlăturat, cu funcția pozitivă a proprietății, a puterii economice.

(Va urma)

La Universitatea "Spiru Haret"

Vocația creatoare a Fundației "România de Măine"

Cercetare științifică a profesorilor și studenților de la Filiala din Bacău a Universității "Spiru Haret"

Cercetarea desfășurată în zona Bacău - Roman - Neamț relevă faptul că, la nivelul comunelor, satelor, gospodăriilor și familiilor de agricultori, asistăm, în prezent, la o confruntare între un mod de organizare a muncii și producției, de tip colectivizat, și o nouă stare, de proprietar individual, care solicită un nou mod de producție, organizare și comportament economic individual, ceea ce, altfel spus, s-ar traduce în termenii unei adaptări (integrării) treptate și îndelungate.

În etapa observației, a cercetării și a testării chestionarului, oamenii pareau a fi lipsiți de speranță. Uitându-se în ogradă, ei își dădeau bine seama că nu au cele necesare realizării unei agriculturi pe măsura timpului. Pământul puțin, lipsa aproape totală a mijloacelor de lucru și a ajutorului din partea statului îi nelinișteau și mai mult pe interlocutori. De la început, obiectivul de bază al investigației a fost cunoașterea opțiunilor privind lucrarea pământului. În acest scop, s-a formulat întrebarea: "Cum credeți că este mai avantajos să lucrați pământul?" Statistica răspunsurilor: 33% - individual; 49% - în asociație; 4% - să se refacă cooperativele de producție, iar 14% dintre subiecți s-au abținut de a da un răspuns. Așadar, aproape o jumătate dintre subiecți consideră că forma cea mai avantajoasă de exploatare a pământului este asociația cooperatistă. Numărul celor care consideră că lucrul pe parcele individuale este mai avantajos reprezintă o treime. Cine sunt adepții agriculturii parcelare? În majoritate, agricultorii de diferite categorii de vârstă și a căror suprafață agricolă se încadrează între 2-4 ha. Faptul că majoritatea are încredere în forme de muncă asociative (nu comune agricole) înseamnă că sătenii zilelor noastre au un comportament culturologic elevat. Răspunsurile la întrebarea: "Ce considerați că trebuie să se facă pentru stimularea dezvoltării agriculturii?" sunt edificatoare: 82% dintre subiecți speră în acordarea de către stat a unor credite cu dobândă mică pentru procurarea de mașini agricole, semințe de bună calitate și introducerea irigațiilor.

Din discuțiile cu subiecții, în timpul recoltării datelor, și interviurile organizate sau ad-hoc formate, ne-am dat seama că sătenii sunt conștienți că fără resurse financiare din partea statului, o agricultură de productivitate superioară nu se poate realiza. Credem că agricultura are nevoie de mai multe resurse decât oricare alt sector al economiei naționale. Gospodăriile actuale sunt slab înzestrate, iar dimensiunea medie, de sub 3 ha. teren, nu poate asigura realizarea unor activități eficiente. Din experiența țării cu o agricultură privată dezvoltată rezultă clar că o agricultură de piață, o fermă competitivă nu pot funcționa și rezista dacă aceasta din urmă are o suprafață mai mică de 20-30 ha. și un capital mai mic de 400

Studiul sociologic

SATUL ROMÂNESC (III)

Prof. dr. MIHAI MERFEA

milioane lei (cca. 190 mii dolari). Dacă am continua calculele, pentru a determina necesarul de capital, sumele sunt fabuloase. Semnificative sunt răspunsurile la întrebarea: "Ce suprafață considerați că trebuie să aibă o fermă agricolă?" Limita cotei superioare la care s-au oprit cei cărora ne-am adresat a fost 10 - 20 ha. (41%), iar numărul celor care nu au putut aprecia este de 49%. Fermele (gospodăriile) cu suprafețe de la 5 ha. - 10 ha., model experimentat și recomandat încă din anii '80 ai secolului trecut de către Ion Ionescu de la Brad, întruște abia 10 procente; acestea ar putea reprezenta pe sătenii care au beneficiat până la maximum 10 ha., conform Legii Fondului Funciar nr. 18/1991.

Chiar dacă procentajul celor care nu s-au pronunțat asupra dimensiunii unei exploatare agricole este mai ridicat, se poate aprecia că o bună parte dintre gospodari sunt conștienți de superioritatea agriculturii mari. Interesantă ni s-a părut aprecierea unui sătean (D.B.) din satul Secuieni, județul Bacău, membru al unui partid tradițional, de 62 ani: "Dacă voi lucra pe ogorul meu, voi obține 800 kg. grâu/ha., iar în asociație 3000 kg/ha și voi rămâne, după plata lucrărilor, tot cu 800 kg. Prefer să fiu asociat".

O problemă care trebuie rezolvată ține de folosirea forței de muncă. Aceasta a rezultat în urma prelucrării datelor: "Există, în satul în care locuim, condiții pentru a dezvolta activități economice-industriale, comerciale, de servicii etc.?" Sătenii își dau seama că munca numai în agricultură nu le poate asigura venituri

pentru a rămâne în sat. Ei se gândesc la industrializarea producției agricole prin înființarea unor ateliere de valorificare a resurselor locale: cărămidării, ateliere de împletituri din răchită, secții de valorificare a cănepei, inului, papurei, lânii, pieilor de ovine, fierării, stații de autoservice. În unele localități cercetate, ceea ce se proiectează astăzi a existat și înainte de 1989.

Pe baza datelor stabilite să continuăm analiza. Sectorul agricol privat deține o suprafață de cca. 12 mil. ha. și la o dimensiune a fermei de 20 ha. ar rezulta 600 mii ferme. În condițiile unei agriculturi moderne, numărul de brațe de muncă permanent necesar pe o fermă este de maximum 4-6 persoane; aceasta înseamnă că agricultura ar putea absorbi între 1-2,4 mil. persoane. Se pot formula două întrebări: 1. "Ce vor face restul lucrătorilor din agricultură?" (astăzi în această ramură sunt cca. 3,5 milioane persoane active) 2. "În ce domenii ale economiei vor putea fi absorbiți cei 1-2,5 milioane oameni care vor trebui să părăsească această ramură?"

Din datele statistice comunicate (Anuarul statistic al României, Comisia Națională pentru statistică București, 1993, p. 150), reiese că populația activă din agricultură reprezintă 30-31% din forța de muncă a României; or, nu se poate concepe o agricultură de piață, eficientă, care să asigure venituri și să fie o atracție pentru lucrători, dacă numărul acestora nu se va reduce la cca. 15%, iar productivitatea nu se va dubla. Deci, este vorba de un surplus de cca. 1,5 - 2 mil. persoane. Dacă acestea rămân să lucreze în

agricultură, producția agricolă va fi de subzistență și nu se va mai oferi marfă pentru piață.

În altă ordine de idei, exploatarea pământului nu se poate face decât prin concentrarea suprafeței arabile și creșterea dimensiunii fermelor private. Dar aceasta nu se poate realiza prin decrete, ci este un proces care solicită folosirea mecanismelor economice corespunzătoare, presupunând investirea a zeci și sute de miliarde lei. Sume enorme sunt necesare pentru asigurarea sistemelor de irigații, care, pentru România, reprezintă o necesitate vitală în promovarea unor tehnologii privind combaterea eroziunii solului, chimizarea, eliminarea dăunătorilor, crearea de noi soiuri de plante și rase de animale, prevenirea poluării și introducerea bioenergiei genetice.

Toate acestea nu pot fi realizate în gospodării cu până la 10 ha; ele pot fi eficiente în condițiile unor programe de lungă durată, ori finanțate de stat, ori subvenționate, sau și una și alta.

Principala problemă economică și socială este aceea de a evalua modul de realizare a cooperării, a atragerii treptate a gospodăriilor individuale în sistemul economiei asociative, de a evalua condițiile în care se desfășoară acest proces și stadiul integrării acestora în noua stare.

"STRĂINAȘII"

Tehnica principală pentru înregistrarea opțiunilor subiecților care au dobândit teren agricol conform Legii Fondului Funciar și care domiciliază în alte localități, în orașe, a fost chestionarul tip "B". Acesta a cuprins itemuri de întrebări factuale cu privire la rezidență, suprafața de teren agricol dobândită, profesia de bază, vârsta, precum și la modul în care proiectează să-și exploateze pământul.

Ancheta s-a realizat cu consumul unui mare volum de muncă pentru găsirea noilor proprietari, direct sau pe calea corespondenței poștale, pentru cei din alte localități decât zona cercetată. Surpriză! Toți cei cărora le-am trimis chestionarul prin poștă, din localități ca: Brașov, București, din Deva, orașe din județele Harghita, Timiș, au răspuns în cel mult o săptămână. Dar, iată cum se repartizează răspunsurile pe orașe: în localități din zona sociologică (Bacău, Roman, Buhuși, Moinești, Onești, Comănești, Piatra-Neamț, Tg. Neamț) - 66%; în localități din Transilvania (Brașov, Harghita, Covasna, Sibiu) - 13%; în București și localități din județul Constanța - tot 13% și numai 8% în localități din județele Iași, Suceava. Datele de mai sus par a nu impune să fie prea mult comentate: două treimi dintre subiecți domiciliază în zona cercetată. Unii își vor putea lucra o parte din terenul agricol în timpul liber, alții îl vor arenda sau se vor înscrie într-o asociație, fără să participe la muncă, primind rentă în natură și în bani, iar cei care au domiciliul în București și localități din Transilvania, Banat ș.a. vor proceda la fel.

În continuare, considerăm necesar să prezentăm și alte date cu privire la suprafața de teren moștenită, profesie și vârstă. "Străinași", așa cum i-a numit un țărăn bătrân din partea Humuleștilor pe împrietăritii din orașe, se încadrează în următoarele structuri: până la 1 ha - 32%;

între 2 - 4 ha - 33%; între 5 - 7 ha - 18%; peste 7 ha - 7%. Suprafața dobândită reprezintă aproape o treime din totalul terenului agricol din zonă. De remarcă este faptul că "străinași" care au dobândit suprafețe între 5-7 ha și peste, până la 10 ha, reprezintă o pătrime. În etapa observației și în momentul completării fișei de opinie, am presupus că noii proprietari au alte profesii decât aceea de muncitor. Ipoteza noastră s-a confirmat în urma corelării profesiei și suprafeței de teren agricol moștenite - peste 20% sunt profesori, învățători, medici, ingineri, economiști, juriști. După profesie rezultă următoarea imagine statistică: 25% sunt muncitori în industrie; 8% - muncitori agricoli (mecanizatori); 17% - învățători, profesori, preoți; 13% - ingineri, medici veterinari, zootehniști în agricultură și tehnicieni agricoli; 8% - ingineri în activități neagricole și economiști; 4% - medici și farmaciști; 4% - militari; 13% - funcționari publici; 4% - întreprinzători particulari și tot 4% - alte situații (actori, juriști, muzicologi etc.). În ceea ce privește vârsta: 10% sunt cuprinși între grupele de 20-29 ani; 3% - între 30-44 ani; 17% - între 30-34 ani; 25% - între 45-49 de ani; 18% - între 50-54 ani; 16% - între 55-59 ani și 11% - peste 60 ani. Urmărind îndeplinirea obiectivelor și ipotezelor formulate inițial, în chestionarul administrat, am schițat un număr de 4 itemuri, prin care s-a cerut subiecților să ne spună dacă doresc să cumpere pământ pentru a deveni fermieri, să arendeze sau să vândă terenul agricol moștenit, să se înscrie acționari la o societate comercială. Prezentăm întrebările și statisticile răspunsurilor:

În % față de total
"Doriți să cumpărați pământ pentru a deveni fermier?"

Da	Nu	Nedecisi
25	54	21

"Doriți să vindeți pământul pe care l-ați dobândit?"

-	75	25
---	----	----

"Doriți să arendați pământul pe care l-ați dobândit?"

25	58	17
----	----	----

"Doriți să deveniți acționar la o societate agricolă?"

67	25	8
----	----	---

Privind în ansamblu răspunsurile, cercetătorul este parțial mulțumit pentru confirmarea în parte a ipotezei formulate la început. Dragostea de pământ rămâne o constantă a celor care s-au născut și crescut la sat. Convorbirile organizate ulterior prelucrării datelor ne-au dat posibilitatea să constatăm că, după introducerea taxelor de moștenire pe terenul agricol și a impozitului pe venit, unii dintre subiecții domiciliați în orașe vor renunța la "naveta de timp liber", alții îl vor arenda sau vinde. Dorința de a deveni acționar este greu de realizat. Societățile comerciale sunt într-un număr mic și nu în fiecare comună; ele au luat naștere prin transformarea I.A.S.-urilor, pe care unii le acceptă ca necesare, iar alții le contestă.

UNIVERSITATEA "SPIRU HARET"
CATEDRA DE MATEMATICĂ

conf. dr. mat. I. Duda

**ALGEBRĂ LINIARĂ,
GEOMETRIE ANALITICĂ ȘI
DIFERENȚIALĂ**
(note de curs)

Editura Fundației "România de Măine"
București - 1994

UNIVERSITATEA SPIRU HARET
FACULTATEA DE
EDUCAȚIE FIZICĂ ȘI SPORT

Prof. dr. VIRGIL TEODORESCU

SCHI
Curs de bază

**METODICA
ÎNVĂȚĂRII
SCHIULUI**

Editura Fundației "România de Măine"
București - 1994

FUNDAȚIA "ROMÂNIA DE MĂINE"
UNIVERSITATEA "SPIRU HARET"
FACULTATEA PROFESORI DE MUZICĂ

Prof. univ. dr. VICTOR GIULEANU

**CURS DE
TEORIA MUZICII**
Însoțit de solfeji aplicative pentru anul I
partea a II-a

Editura Fundației "România de Măine"
București - 1994

Universitatea Spiru Haret
Facultatea de Educație Fizică și Sport

Conf. univ. MOTROCIU
Conf. univ. RĂDOIANU DUMITRU
Lecl. univ. V. COJOCARU

FOTBAL
Curs de bază

Editura Fundației "România de Măine"
1995

În legătură cu aplicarea

Legii 88/1993

Rigoare și respect

Pe baza analizei dosarelor și a vizitelor efectuate la fața locului, Comisiile de specialitate ale CNEAA au concluzionat că următoarele facultăți din cadrul Universității "Spiru Haret" îndeplinesc condițiile stabilite prin Legea 88/1993 pentru acordarea autorizației de funcționare provizorie:

1. Drept.
2. Management Financiar-Contabil.
3. Marketing și Comerț Exterior.
4. Medicină Veterinară.
5. Arhitectură.
6. Filosofie și Jurnalistică.
7. Limbi și Literaturi Străine.

În cadrul vizitelor, Comisiile CNEAA au dovedit exigență și competență în verificarea îndeplinirii de către facultăți a criteriilor și standardelor prevăzute de Legea 88/1993.

La Universitatea "Spiru Haret" au fost vizitate până în prezent numai facultățile menționate mai sus. Facultatea de Geografie a primit recent autorizație pentru vizitare.

Câteva întrebări necesare

Subliniem că și celelalte facultăți îndeplinesc integral criteriile și standardele prevăzute de Legea 88/1993 privind personalul didactic, baza materială, caracterul nonprofit al activității universitare etc., își desfășoară procesul didactic în aceleași condiții ca și celelalte facultăți vizitate. De aceea, apare cu totul surprinzătoare

poziția unor Comisii de specialitate ale CNEAA de a nu analiza prin vizite la fața locului, așa cum prevede Legea 88/1993, îndeplinirea standardelor de către facultăți. Situația este valabilă și pentru colegiile pedagogice, medicale și economice din cadrul Universității "Spiru Haret". Până în prezent nici un colegiu nu a fost vizitat.

Pentru a demonstra cele afirmate mai sus, publicăm:

Situația

îndeplinirii cerințelor art.20 (3) din Legea Nr. 88/1993 privind acoperirea posturilor didactice la facultățile și colegiile nevizitate de Comisiile Consiliului Național de Evaluare Academică și Acreditare.

FACULTATEA	Ponderea posturilor acoperite cu cadre didactice titularizate în învățământul superior de stat (%)	Ponderea posturilor acoperite cu profesori și conferențieri titularizați în învățământul superior de stat (%)
Medicină	70,5	30,7
Stomatologie	77,2	38,6
Farmacie	75	50
Sociologie-Psihologie	90	60
Limba și Literatura Română	83,8	51,6
Îstorie	87	62,5
Economie generală, Cibernetică și Informatică Economică	83	50
Matematică-Informatică	77,7	66,6
Muzică	100	63
Educație Fizică și Sport	84	84
Pedagogie-Psihologie	75	33
Colegiul Universitar Pedagogic	84	53
Colegiul Universitar de Contabilitate și Comerț Câmpulung Muscel	75	55
Colegiul Universitar de Contabilitate, Comerț și Turism Blaj	77	77

Apar în mod firesc numeroase întrebări:

● Comisiile de specialitate ale CNEAA nu se conduc, toate, după prevederile aceleiași legi?

● De ce unele Comisii respectă Legea 88/1993 iar altele nu? Dacă toate facultățile Universității "Spiru Haret" îndeplinesc criteriile stabilite de Legea 88/1993 cum se explică faptul că unele sunt vizitate, altele nu?

● Au, oare, Comisiile dreptul de a introduce standarde noi, în afara celor legale?

● Pot ele decide soarta facultăților și a studenților, ignorând fie datele și aprecierile cuprinse în dosarele de evaluare ale facultăților, fie prevederile Legii 88/1993?

Ore de curs la Facultatea Limbi și Literaturi Străine și, respectiv, Facultatea de Pedagogie-Psihologie

“CURIERUL NAȚIONAL” (29 aprilie 1995):

Facultatea de Medicină a Universității “Spiru Haret” - Fundatia “România de Măine” - demonstrează că îndeplinește criteriile pentru obținerea autorizației de funcționare

Premieră în agitata problemă a evaluării și acreditării universitare: Fundația “România de Măine”, instituție social-umanistă de cultură, știință și învățământ, a făcut public **Raportul de autoevaluare a Facultății de Medicină din Universitatea “Spiru Haret”**. Acest raport oferă o mare surpriză celor obișnuiți cu afirmațiile repetate venite de la Consiliul Național de Evaluare Academică și Acreditare, potrivit cărora nici o facultate particulară de medicină nu poate primi autorizație provizorie de funcționare, deoarece nu îndeplinește prevederea din Legea nr. 88/1993, Art. 20 (3): “Pentru obținerea autorizației de funcționare provizorie, instituția trebuie să aibă la fiecare facultate, colegiu și specializare cel puțin 70% din posturi constituite, conform normativelor legale, acoperite cu cadre didactice titularizate în învățământul superior după normele legale și cel puțin 30% cadre didactice cu grad de profesor și conferențiar, angajate cu norma de bază sau cu statut de cadru didactic asociat”. Ei bine, în statul de funcțiuni al Facultății de Medicină de la Universitatea “Spiru Haret” sunt înscrise, potrivit normării, 39 de posturi, din care 27,5 = 70,51% cadre didactice titularizate în învățământul superior de stat, iar 12 = 30,76% acoperite de profesori și conferențieri. Raportul a fost întocmit de Comisia de autoevaluare a Facultății de Medicină, aprobată de Consiliul de Științe Medicale, alcătuită din reputați specialiști: acad. prof. dr. doc. Ștefan Milcu, președinte de onoare al Senatului Universității “Spiru Haret” și președinte al Consiliului de Științe Me-

diale, președinte al comisiei, prof. dr. doc. Victor Ciobanu, prorector al Universității “Spiru Haret” și decan al Facultății de Medicină, prof. dr. Memet Gafar, decan al Facultății de Stomatologie, prof. dr. Ion Albu, prorector al Universității “Spiru Haret” pentru filialele din Cluj-Napoca ale facultăților Universității, conf. dr. Carmen Busuioc, prorector al Universității “Spiru Haret”, secretar științific al Consiliului de Științe Medicale. În pofida argumentelor și a competențelor care le susțin, Comisia de Medicină a Consiliului Național de Evaluare Academică și Acreditare nu a dovedit nici o urmă de atenție acordată facultății de profil de la Universitatea “Spiru Haret”. Singurul ecou a fost un răspuns al Consiliului Național de Evaluare Academică și Acreditare, la o adresă a Fundației “România de Măine”, Universitatea “Spiru Haret”, potrivit căreia “Criteriile - pe baza cărora Consiliul Național de Evaluare Academică și Acreditare a făcut evaluarea unităților de învățământ superior - au fost strict cele prevăzute de lege”. Cu toate acestea, facultatea în discuție nu a fost și, din câte se văd, nu va fi evaluată de Comisia specializată, ceea ce îi îndeamnă pe profesorii de la “Spiru Haret” să întrebe: “De ce Comisia de Medicină a C.N.E.A.A. nu respectă Legea 88/1993 privind acreditarea instituțiilor de învățământ superior?” În ceea ce ne privește, am fost la sediul Universității “Spiru Haret”, am discutat cu specialiști de marcă din corpul profesoral, am văzut spațiile de învățământ amenajate conform normelor didactice. De asemenea, am

studiat cu atenție statul de funcțiuni și de personal didactic aprobat pentru anul universitar 1994-1995, contractele de muncă ale tuturor cadrelor didactice, deciziile de titularizare în învățământul superior de stat, deciziile de numire la Facultatea de Medicină a Universității “Spiru Haret”, diplomele de atestare a titlurilor științifice. Toate sunt perfect legale și actuale. Și, totuși, Facultatea de Medicină de la “Spiru Haret” nu e bună, în opinia specialiștilor puși să-i decidă soarta, nici măcar să fie văzută mai îndeaproape, darămite să fie autorizată. Consternați, dar și foarte siguri de valoarea instituției de învățământ pe care o reprezintă, profesorii de la “Spiru Haret” atrag atenția că “În art. 5(1), lit. b, din Legea 88/1993 se stipulează în mod expres: «Comisiile de evaluare întocmesc rapoarte de evaluare pe baza analizei raportului de autoevaluare și a verificării îndeplinirii standardelor corespunzătoare criteriilor generale cuprinse în lege». Această prevedere nu a fost aplicată în cazul Facultății de Medicină și Facultății de Stomatologie din cadrul Universității «Spiru Haret»”. Așadar, raportul de autoevaluare și, în general, toată munca desfășurată la Facultatea de Medicină a Universității “Spiru Haret” rămân degeaba.

Cum degeaba au fost date și cele două milioane de lei, taxă legală de înscriere a fiecărei specializări universitare pentru a fi evaluată... Sau, dacă nu degeaba, cel mult pentru frunzărirea unui dosar în Comisia de Medicină.

■ Florin ANTONESCU

“VOCEA ROMÂNIEI” (nr. 428)

AMNEZII LA C.N.E.A.A.

Sub egida Parlamentului României își desfășoară activitatea - cum se știe - Consiliul Național de Evaluare Academică și Acreditare (CNEAA), menit să asigure legalitatea acestui proces. Pentru a nu lăsa nici un dubiu asupra acestei meniri, în articolul 5(1), lit. b, din Legea 88/1993 se stipulează: “Comisiile de evaluare întocmesc rapoarte de evaluare pe baza analizei raportului de autoevaluare și a verificării îndeplinirii standardelor corespunzătoare criteriilor generale cuprinse în lege”. Ceea ce implică, evident, analiza la fața locului, pentru că nimeni nu-și poate închipui că fie și numai verificarea îndeplinirii amintitelor standarde se poate face din birou.

Acest principiu nu este întotdeauna respectat, iar explicația referitoare la asemenea abateri a fost că din moment ce respectivele rapoarte de autoevaluare nu reușesc să convingă, de ce-ar mai fi nevoie de analize la fața locului? Tocmai pentru că unele

asemenea rapoarte pot escamota adevărul, pe când altele, dimpotrivă, pot proba o autoexigență sporită! De ce să fie nedreptățile tocmai acestea din urmă, care iau respectarea integrală a legii drept criteriul lor fundamental?

Din perspectiva acestor decizii discreționare s-au abătut asupra CNEAA critici din cele mai severe și mai îndreptățite. Dar - fapt pozitiv - respectivul consiliu a găsit resursele necesare unei reevaluări de principiu, în numele căreia a părăsit, bunăoară, opinia că nici o facultate particulară de medicină nu merită să fie vizitată și analizată la fața locului. Opinie cu atât mai de neînțeles cu cât fusese formulată de persoane autorizate ale CNEAA, înainte chiar ca dosarele respectivelor facultăți să fi fost luate în studiu.

Această repunere în drepturile sale a principului că legea este mai presus de orice l-a determinat pe dl. ministru Liviu Maior să declare, la o recentă

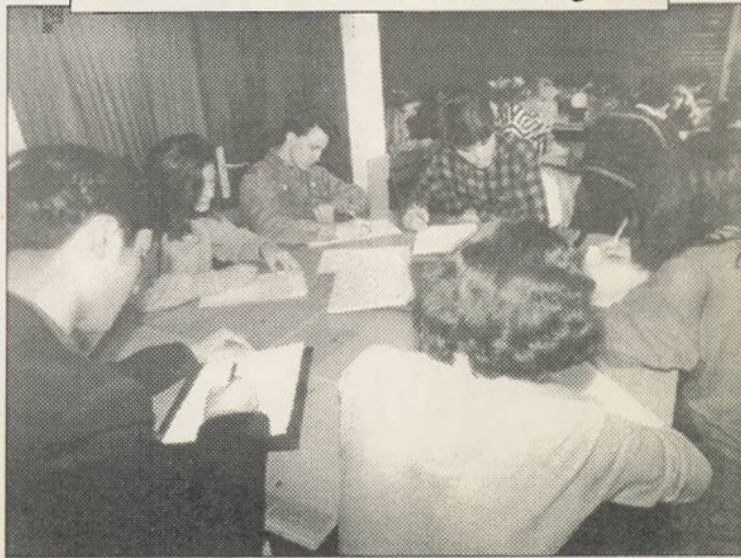
conferință de presă, că se solidarizează cu hotărârile comisiei. Cu hotărârile ei legale, am adăuga noi, pentru că, iată, până și această decizie de ultimă oră conține discriminări. Facultatea de Medicină a Universității “Spiru Haret” a dat recent publicității Raportul de autoevaluare, plus alte documente esențiale prin care demonstrează fără echivoc că îndeplinește toate criteriile și standardele prevăzute de Legea 88/1993. Ba mai mult: ea apreciază că Legea 88/1993 răspunde exigențelor asigurării unui învățământ de calitate și dorește numai respectarea prevederilor ei. Și totuși facultatea respectivă nu se numără printre cele prevăzute să fie vizitate, deși nu face parte din categoria acelor unități de învățământ particular care și-au completat ulterior datele prevăzute de lege dosarele de acreditare ori au solicitat derogări de la ele. Derogări pe care le-au și obținut între timp, iar acum sunt printre cele prevăzute a fi vizitate. Și atunci?

Atunci, singura soluție este repunerea în drepturile sale, și de astă-dată, a principului că legea este mai presus de orice. Discriminările n-au ce căuta aici, știut fiind că tocmai ele alimentează fărădelegea.

■ Mihai IORDĂNESCU

Ore de curs la Facultatea de Geografie

Societate, comunicare și valori

(Continuare din pag. 1)

Astfel, pentru societatea de mâine, "asemenea educației adecvate și accesului la noile mijloace de informare, libertatea de expresie nu mai este o drăgălășenie politică, ci o condiție preliminară a competitivității economice. Această descoperire a pus bazele unei neobișnute coaliții politice a viitorului - una care alătură două grupuri ce au fost adesea, din primele zile ale revoluției industriale, adversare: intelectualii, savanții, artiștii și apărătorii libertăților civile, pe de o parte, și administratorii avansați și chiar acționarii și capitaliștii, pe de altă parte, care vor descoperi acum cu toții că **interesele lor** (subl. ns.) depind de revoluționarea sistemului educațional, lărgirea accesului întregii populații la computere și alte mijloace de informare, și protejarea - ba chiar extinderea - libertății de expresie"², ca premisă a progresului general al societății secolului XXI.

Asupra unor asemenea probleme se oprișe și psihiatrul și sociologul american de origine germană, Erich Fromm, care, într-una din lucrările lui (**Șperanță și revoluție. Spre umanizarea tehnicii**), examinează, prin prisma experienței umane, termeni precum interesul, libertatea și responsabilitatea, în raport cu valorile și normele, pentru a preveni împotriva rela-

tivismului și a unor false ierarhii a valorilor. El scria astfel că "legile existenței umane nu conduc niciodată la postulatul unui singur joc de valori posibil. Ele conduc la alternative și noi trebuie să decidem cu privire la superioritatea unor alternative în raport cu altele"³.

Propunând o reconsiderare analitică a unor termeni ce desemnează trăiri sau experiențe umane, Fromm explică sensul "interesului" ca atitudine relativ constantă care permite omului să perceapă, atât din punct de vedere rațional cât și emoțional, lumea înconjurătoare, astfel încât persoana care "se interesează" devine și o persoană interesantă pentru alții, pentru cei care vor "să comunice ceva", să transmită un mesaj, la rândul său interesat, mai ales că, în societate, "interesul este contagios pentru cei care nu pot să se intereseze fără a fi ajutați de alții".

De această realitate psihosocială profită și diversele strategii ale comunicării sociale, mai precis cei care fac din informație o marfă pe "piața curiozității" umane, care, prin însăși natura sa, este "insașiabilă".

Pentru sociologia comunicării are o anumită relevanță explicația psihologică a lui Fromm, aplicabilă, cel puțin în unele domenii, societăților în tranziție, dar și celor considerate a fi într-un stadiu relativ stabil. Astfel, dat fiind că persoana curioasă

este fundamental pasivă, "ea vrea să fie hrănită cu știri și cu senzații, și niciodată acestea nu-i sunt de ajuns în măsura în care cantitatea informațiilor constituie un substitut al calității profunde a cunoașterii. Bărfa este domeniul de vârf al curiozității, fie că este vorba de flecăreala femeii care stă la fereastră și observă cu ochi de spion ceea ce se petrece în micul său târg de provincie, fie de zvonurile care umplu coloanele ziarelor..."⁴.

Asemenea situații, care nu sunt greu de regăsit în lumea de azi, aduc în discuție alți termeni sau valori cum ar fi responsabilitatea, libertatea, democrația, în afara cărora comunicarea socială nu ar servi cauza progresului social și uman. Folosind cuvintele lui Erich Fromm, s-ar putea spune că azi, ca și ieri - și cu atât mai mult în viitor, permițând dezvoltarea a ceea ce este specific uman, libertatea politică reprezintă condiția libertății umane; dar, într-o societate alienată care contribuie la dezumanizarea omului, libertatea politică - tendențios manevrată - poate deveni nonlibertate.

- 1) Powershift. Puterea în mișcare, p. 369.
- 2) Op. cit., p. 369 - 370.
- 3) Erich Fromm, **Texte alese**, Editura Politică, București, 1983, p. 347.
- 4) Op. cit., p. 337.

patelor, românii au știut să transforme cauza națională într-o cauză benefică pentru activizarea puternică a mișcărilor eliberatoare ale sârbilor, bulgarilor, grecilor, macedonenilor și celorlalte popoare dintre Marea Neagră, Egee și Adriatică.

România a fost decenii la rând, în a doua parte a secolului trecut și la începutul secolului XX, statul care a sprijinit nemijlocit cauza eliberării de sub jugul otoman a popoarelor din Balcani. Diplomații români vor susține, cu stăruință, în forurile europene, drepte cerințe ale Serbiei, Greciei, Muntenegrului pentru independența națională, pe teritoriul României erau instruite și înarmate unități de voluntari bulgari în scopul luptei pentru cauza națională antiotomană. Toate aceste acte, ce rămân înscrise istorice ale atașamentului sincer al **poporului român la cauza libertății** popoarelor vecine, se petreceau concomitent cu pregătirea ridicării marelui monument al independenței de stat a României.

Independența proclamată la 9 mai 1877 a fost cucerită pe câmpul de luptă, într-un război în care virtuțile de vitejie ale pandurilor, curecanilor, plăieșilor români au lăsat pecetea pentru toată istoria ce se va scrie în această parte a Europei.

Războiul a început între Rusia țaristă și Imperiul otoman, în aprilie 1877, prin trecerea armatelor rusești la sud de Dunăre, sub pretextul eliberării slavilor de sub jug turcesc. În fapt, se vizau acele strămtori strategice prin care Rusia urmărea să domine Mediterana estică și centrală. Copleșitoarea forță armată rusească va fi concentrată în Sudul continentului nostru și nu pe frontul din Caucaz unde putea fi atacată Turcia răsăriteană. Dar nu orice înfrângere a Turciei interesa Petersburgul.

România, apreciind că este un moment potrivit spre a se debarasa de ultimele verigi medievale ale raporturilor cu Poarta otomană, s-a declarat gata să participe cu armata la decisiva înfrângere a Turciei și astfel să dea o deplină consacrare independenței unui stat național.

Rusia avea o altă politică pentru această arie a Europei, o politică marcată de practici asiatice, cu atavismele sale pentru extindere către zona mediteraneană și nu numai. De aici și aroganța cu care a fost refuzată prezența României în războiul ce începuse. Rusia țaristă acționa pentru o cât mai șubredă Românie din care să facă prag spre subjugarea altor țări din jur. Acordul secret dintre Rusia și Austro-Ungaria, din ajunul războiului, viza direct raptul de teritorii românești. De aici și aplombul cu care era refuzată direct prezența României într-un război ce i-ar fi consolidat suveranitatea de stat.

Peste refuzul Rusiei, România, odată cu declararea independenței, la începutul lunii mai, se consideră în război cu Imperiul otoman. Semnificativă este înțelegerea româno-sârbă pentru cooperare militară și pregătirea unor atacuri comune împotriva oștirilor turcești.

Țările din Apusul Europei și-au manifestat surprinderea pentru respingerea de către Rusia a alianței militare cu România, dovedind o reală înțelegere a cauzei românești. "Ați devenit națiune, ați știut să vă faceți necesari Europei și ea nu poate să nu vă susțină, să nu vă garanteze existența. Nu puteți pieri decât odată cu distrugerea echilibrului european" - îi declara lui I. Ghica, ministrul de externe al Franței, Decazes. Interesantă este replica dată de cancelarul rus Gorceakov la manifestările pro-mânești din Occident: "Europa, constituită în areopag, are aerul că urmează impulsul unui stat mic de mână a treia". Semnificativă și îngrijorătoare replică! Dar contraofensivele turcilor duc la înfrângeri grave ale armatelor rusești. Vara începuse și Istanbulul jubila. Petrogradul aștepta neliniștitoarele știri de la Sud de Dunăre. Catastrofa trebuia oprită cu orice preț. Marele duce Nicolae, comandant al armatei ruse, cere sprijin imediat domnitorului Carol, solicitându-i să treacă, pe unde poate, oștirea română, căci "turcii ne zdro-

besc". Armata României angajează mari efective în ajutorul armatei ruse, oprește ofensiva otomană și se acoperă de glorie prin prezența sa efectivă la înfrângerea armatelor Turciei. Luptele de la Rahova, Vidin, Grivița, Plevna rămân în cartea de aur a eroismului ostașilor români care au luptat pentru libertatea poporului nostru, pentru independența națională. Aprecieri elogioase la adresa militarilor români se publicau, chiar în timpul luptelor pe fronturile din Balcani, în gazetele din Franța, Belgia, Elveția, Anglia ș.a. Grăitoare este remarcă presei grecești, care aprecia eroismul armatei române ca "un model de imitat de către popoarele balcanice". Prințul spaniol Don Carlos, martor la luptele de la Grivița, scria: "E ceva strălucit! Românii merg la luptă cu aceeași mândrie ca și spaniolii mei".

Eroism, dăruire patriotică, jertfe numeroase, dar mai ales speranțe mari se înmănușeau în războiul care devenise româno-ruso-antiotoman. Dar la final, din toate acestea, Rusia nu avea să ia în seamă nimic, refuzând dreptul României de cobeligeranță la încheierea Tratatului de pace de la San Stefano, în februarie 1877.

Țările europene au luat repede cunoștință despre manifestările diplomației țariste și condițiile în care se încheia pacea cu Turcia. Aceste condiții încălcau grav Convenția româno-rusă pe temeiul căreia s-a mers în alianță la zdrobirea militară a Imperiului otoman. Anglia a respins precedele și pretențiile Rusiei. Franța califică tratatul ca "inadmisibil" și România ca o țară frustrată. Italia s-a raliat acelor state care dezavauu cărmuitorii Rusiei. Era pe cale să se constituie o nouă coaliție, de data aceasta antirusă.

Congresul de pace, din iunie 1878, de la Berlin, va relua, cu participarea principalelor puteri ale Europei, problemele nerezolvate la San Stefano.

România plătișe cu prea multe veacuri de lupte și sacrificii, de dezvoltare marginală, sub presiunea armatelor otomane și a vasalității față de Poartă, pentru a se apleca, și în postură de învingătoare, în fața calculelor diplomatice precum acelea ale Rusiei care, prin același cancelar Gorceakov, declara: "Nu suntem obligați să procurăm garanții României. Pentru că asigurarea cea mai bună este amiciția noastră..." Acest gen de "amiciție" a fost evident la Congresul de la Berlin, unde România a fost acceptată doar pentru ca I.C. Brătianu și M. Kogălniceanu să citească Memoriiu țării noastre. La Berlin s-a decis ca Dobrogea să revină de drept României, Rusia acaparând sudul Basarabiei spre a putea domina Dunărea la vărsare. Delegația Italiei arăta că s-a procedat dur cu România din punct de vedere teritorial, iar Franța cerea ca toată Dobrogea, până la Cavarna, să revină României. În schimb, Germania, prin Bismark, susținea: "Pentru durerile României cu privire la Basarabia nu e admis ca marile puteri să ajungă la discordie". I. C. Brătianu comunica, de la Berlin, domnitorului Carol: "Congresul se silește să mențină pacea cu orice preț și probabil se va ocupa prea puțin sau deloc cu interesele statelor mici". Avea sau nu avea dreptate acest mare om politic român? Răspunsurile le avem în peste un veac de istorie a popoarelor, cu metamorfozele petrecute la început de secol XX, la mijlocul acestuia și la finele lui.

Independența României, proclamată la 9 mai 1877, are semnificații multiple în timp și mai avem încă mult, foarte mult a stăruii cu cuvântul și condeiul pentru ca ele să nu fie uitate, de către generațiile de azi și de mâine, îndemnat asiduu, în vremea din urmă, la uitarea sfintelor altare naționale. Poporul român nu-și poate îngădui necunoașterea istoriei sale, istoria cuceririi independenței sale atât de bogate în zăcăminte ce nu trebuie eșuate, ci puse în valoare fără conținere.

9 MAI 1877

Marele act național al cuceririi independenței

Prof. dr. docent TITU GEORGESCU

La mijlocul secolului trecut, se proiecta un curs nou pentru evoluția multor popoare ale Europei. Acest curs era înscris în programele grupărilor, asociațiilor, forțelor politice novatoare ale italienilor, românilor, polonezilor, ungarilor, cehilor și altor popoare fărâmițate, dominate de marile puteri. Atunci,

la jumătatea veacului XIX, unirea luptei eliberatoare a mai multor popoare asuprite putea grăbi înfrângerea unor imperii ca acelea habsburgic, otoman și chiar țarist.

La acel mijloc de veac, ceasul independenței și suveranității suna puternic și cu tonalități felurite. Politica de decideră a soartei po-

poarelor începea să iasă din seifurile imperiale, semnându-se actele de naștere a unor state moderne naționale, precum cel român, italian și german.

Implantarea națiunii române, cu atributele sale de unitate și independență într-o Europă cu popoare încă îngenuncheate, spârgea tipare și contamina mai ales în sud-estul continentului. După Unirea Princi-

Vida Geza: În memoria martirilor de la Moisei - Maramureș

CINCIZECI DE ANI DE LA SFÂRȘITUL CELUI DE-AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL

CHIPUL
EUROPEI
DE AZI

VALENTIN LIPATTI

Împlinirea, la 9 mai, a unei jumătăți de veac de la sfârșitul celui de-al doilea război mondial în Europa este celebrată în diferite capitale și va prilejui probabil felurite comentarii și exegeze demne de importanța evenimentului.

Acum o jumătate de secol, capitularea fără condiții a puterilor Axei făcea necesară o organizare democratică a lumii, mai rațională și mai justă, dar care nu putea să nu țină seama de interesele Aliatilor ieșiți învingători din război. Politica echilibrului de putere și a sferelor de influență avea să devină astfel legea tutelară a noilor relații între state, menite să fie controlate și dirijate, după formula rooseveltiană, de cei "patru polițai" (Marea Britanie, SUA, China și URSS), cărora urma să li se alăture Franța. Înființarea, tot în 1945, a Organizației Națiunilor Unite, ca for mondial cu responsabilități globale în problemele păcii și securității internaționale, va purta astfel pecetea "directoratului" membrilor permanenți ai Consiliului de Securitate, înzestrați cu dreptul de veto.

În acest context politic general, condominiumul sovieto-american a generat o competiție și o rivalitate durabile între cele două supraputeri în lunga perioadă a "războiului rece", în care interesele și opțiunile Uniunii Sovietice și, respectiv, ale Statelor Unite ale Americii s-au înfruntat în fel și chip, fără a depăși însă punctul de ruptură. Un amestec de cărdășie și de rivalitate a caracterizat hegemonia bipolară postbelică, ceea ce l-a făcut odată pe Zhou Enlai să spună că "americani și sovietici dorm în același pat, dar nu au același vise". Numeroase conflicte au jalonat ca atare anii "războiului rece" dintre Est și Vest, în măsura în care condominiumul sovieto-american s-a bazat pe o politică de forță și dictat, de ingerințe și sancțiuni. Sunt încă vii în memoria contemporanilor ocuparea Cehoslova-

ciei lui Dubcek de către sovietici și aliații lor obedienți, cotoirea Afganistanului de către aceeași Armată Roșie sau, pe de altă parte, intervențiile americane destabilizatoare în Chile sau în Cambodgia, ca să nu mai vorbim de embargoul economic aplicat de Washington Cubei lui Fidel Castro de mai bine de trei decenii. În toată acea perioadă de neîncredere și confruntare, Conferința pentru securitate și cooperare în Europa (1973-1975) a definit de bună seamă, în condițiile unei destinderi relative, premisele unei Europe a înțelegerii și cooperării, fără să fi putut însă, din păcate, să împiedice revenirea la politica de confruntare ce-a caracterizat anii 1976-1989.

Care este chipul Europei de azi? S-ar fi crezut că, odată cu prăbușirea regimurilor comuniste în Europa răsăriteană și dispariția Uniunii Sovietice, prea zbuciumatul nostru continent avea să beneficieze de un parteneriat normal între state democratice, libere și egale în drepturi. Lucrurile s-au dovedit însă a fi mult mai complicate decât s-ar fi putut închipui. Căci dacă, într-adevăr, "cortina de fier" politică și ideologică a încetat să mai împartă Europa în două lumi antagonice, contradicții multe și grele nu au încetat să se manifeste în Europa de azi: o integrare în Vest, înfăptuită anevoios datorită contradicției dintre național și supranațional, și o dezintegrare în

Est, provocată de proliferarea naționalismului șovin și a conflictelor destabilizatoare; recrudescența xenofobiei și a mișcărilor de extremă dreapta în multe țări europene; o nouă "cortină de fier", de data aceasta economică, separând Occidentul prosper de țările Europei Centrale și de Est aflate în plin proces de tranziție spre economia de piață și prea puțin ajutate să depășească greutățile existente; emigrări masive din Est spre Vest, motivate mai ales de rațiuni economice și având drept consecință o îngrădire a liberei circulații a persoanelor; o supralicitare a problematicei drepturilor omului și, în context, a chestiunii minorităților naționale, devenită o frână evidentă în calea concilierii și înțelegerii între state; generalizarea înspăimântătoare a fenomenelor de corupție, a crimei organizate și a traficului de stupefianțe, ca și a actelor de terorism; expansiunea integrismului islamic în arealul mediteranean și european; rivalitățile periculoase dintre organisme paneuropene, parțial-europene și euro-atlantice (O.S.C.E., N.A.T.O., Uniunea Europeană, Uniunea Europei Occidentale, Consiliul Europei) în eforturile lor de edificare a unei Europe noi, libere, democratice și prospere, și așa mai departe. Chipul Europei de azi descinde mai curând dintr-un tablou de Bosch decât dintr-o primăvară alegorică pictată de Botticelli...

În această lume în tranziție și plină de frământări, se cuvine poate să amintim că România a constituit, datorită înțelepciunii conducerii sale politice, un factor de certă stabilitate într-o zonă măcinată de conflicte grave și durabile. După decembrie 1989, o lungă perioadă de carantină politică - la care au contribuit deopotrivă forțe interne și externe ostile interesului nostru național - nu a permis diplomației românești să-și valorifice pe deplin eforturile. Dar, odată cu transformările ireversibile de natură politică, economică și instituțională petrecute pe plan intern, s-a îmbunătățit și imaginea României în lume. Demersul de politică externă a căpătat un profil înalt mai cu seamă în ultimii doi ani, când integrarea țării noastre în structurile europene și euro-atlantice, ca și dialogul purtat cu state extra-europene au căpătat dimensiunile dorite. Evitând astfel un eurocentrism dăunător și practicând relații cu cât mai mulți parteneri vechi și noi, politica externă românească a dat dovadă de clarviziune, echilibru și dinamismul ce-au caracterizat-o de-a lungul timpului.

Este neîndoielnic, prin urmare, că România va putea să joace un rol semnificativ în noua arhitectură de securitate și de cooperare în Europa, dacă respectarea strictă a principiilor de drept internațional va prevala în relațiile dintre state; dacă un parteneriat economic eficient se va putea instaura între cei avuți și cei mai puțin avuți; dacă mesianismul american se va potoli, iar Rusia va renunța la ambițiile sale imperiale; dacă, într-un cuvânt, partenerii noștri vor înțelege rosturile profunde ale unor raporturi stabile și echitabile în Europa de azi și de mâine. Anii ce ne mai despart de acest sfârșit de veac și de mileniu vor fi hotărâtori pentru viitorul continentului nostru, într-o lume care încă își mai caută căile juste de urmat.

războiului cu cel puțin șase luni" - aprecia "Radio Paris", la 13 ianuarie 1946. Istoricul american Hugh Seton Watson aprecia, în *The East European Revolution* (New York, 1961), că "acțiunea de la 23 August 1944 a fost unul din evenimentele decisive ale celui de-al doilea război mondial", iar într-o altă renumită lucrare de istorie (J. Vidalenc, *Le second conflit mondial*, Paris, 1970) se arată: "Românii au făcut, începând cu luna august a anului 1944 și până în ultimele zile ale războiului, un efort considerabil care le-a conferit locul al patrulea în forțele aliate". Să mai amintim și pe Peter Gosztony (*Hitlers freude Heere, Das Schicksal der nichtdeutschen Armeen im Ostfeldzug*, Dusseldorf, Vienn, 1976) cu aprecierea potrivit căreia "ieșirea României din război a însemnat pentru Hitler o pierdere mai mare decât catastrofa de la Stalingrad".

Din păcate, sacrificiile românești - certificate prin astfel de recunoașteri și, de fapt, cu prețul sângelui românesc vărsat și al unor eforturi de război remarcabile - nu au căpătat răsplata meritată. La Conferința de pace, statutul de cobeligeranță a fost refuzat României de U.R.S.S., S.U.A. și Marea Britanie, state ce au avut acolo pâinea și cuțitul. Singurul aspect pozitiv pentru noi al Tratatului de pace din 10 februarie 1947 a fost recunoașterea frontierei româno-ungare, anterioară Diktatului de la Viena.

În faza finală a celui de-al doilea război mondial, România a fost inclusă în sfera de influență sovietică și, abandonată de Marea Britanie și S.U.A., a fost progresiv sovietizată. În acest fel s-a putut observa că războiul din anii 1939-1945 i-a legitimat încă o dată - dacă mai era nevoie - pe mai marii lumii, gata să încalce interesele statelor mici, să le constrângă să achite nota de plată de la festinul celor puternici. Și cu aceasta s-a mai putut observa că pacea și securitatea planetei au devenit incompatibile cu orice structuri ierarhice de putere, care privilegiază statele mari.

Cel de-al doilea război mondial, dacă a făcut un mare bine umanității prin anihilarea nazismului, a creat, totodată, premisele pentru extinderea, în Europa și Asia, a unui nou totalitarism, care a complicat tot mai mult situația prin afectarea libertăților democratice ale popoarelor, în primul rând. Iată de ce, 9 Mai 1945 trebuie evaluat sub acest dublu aspect, de victorie și de înfrângere a libertății și democrației.

Și, totuși, la împlinirea a cinci decenii de la marea victorie a popoarelor asupra celui de-al III-lea Reich, România poate păstra și păstrează respectul pentru strădania, sacrificiile, vitejia și eroismul tuturor acelor care, cu sângele lor, cu suferințele lor, cu jertfa lor, l-au înscris în istorie ca punct de reper esențial pentru o adevărată primăvară a popoarelor. În ce le privește, generațiile de azi și de mâine trebuie să fie mândre de gloria înaintașilor și să se poată dovedi oricând, dacă va fi nevoie, la înălțimea unui astfel de mesaj ce ne vine din istorie și - întorcându-se la ea - va fi să fie înveșnicit de istorie.

În ziua de 9 mai se împlinesc 50 de ani de la capitularea Germaniei naziste și încheierea celei de-a doua conflagrații mondiale în Europa. Este o zi de referință în istoria universală.

Drama României a constat în necesitatea de a lupta succesiv alături de cele două state totalitare - Germania nazistă și Uniunea Sovietică - pentru a recupera teritoriul pierdute ca urmare a izolării în care fusese aruncată de înțelegerea dintre ele (Pactul Molotov - Ribbentrop din 23 august 1939). În cea de-a doua parte a războiului, începând de la 23 August 1944, întorcând armele împotriva Germaniei hitleriste și luptând efectiv până la victoria finală din 9 mai 1945, armatele a I-a și a 4-a au participat, în cooperare cu marile unități militare sovietice ale Frontului II ucrainean, angajând pe fronturile de luptă de la 19 până la 27 de divizii, cu mult peste obligațiile asumate prin Convenția de Armistițiu.

Eroismul ostașilor români dovedit pe front a fost susținut permanent de dăruirea solidară a populației din spatele frontului. Muncitorii și țărani din fabrici, uzine și de pe ogoare, celelalte categorii producătoare ale societății au aprovizionat armata cu muniții și armament, cu echipament și alimente. **Totul pentru front, totul pentru victorie!** - a fost și a rămas

ROMÂNIA:

A patra putere
participantă la zdrobirea
Germaniei naziste

Prof. univ. dr. GH. I. IONIȚĂ

înscrisă în istoria românilor drept una dintre cele mai arzătoare chemări, îndeaproape urmată și onorată cu dovezi de neasemuită substanță și frumusețe.

Cheltuielile de război făcute de România s-au ridicat la suma de 857541000 dolari (valută 1938), la care se adaugă cca. 350000000 dolari, reprezentând contravaloarea distrugerilor provocate de inamic în retragerea sa de pe teritoriul țării noastre. Suma totală a cheltuielilor - atât cât a putut fi ea cuantificată - echivala cu bugetul țării pe 4 ani, ceea ce, trebuie să recunoaștem, a fost un efort enorm, copleșitor pentru România.

Armata română a pierdut în cel de-al doilea război mondial 794.562 militari din care 92620 morți, 333966 răniți și 367976 dispăruți. Din totalul pierderilor, 22592 au fost ofițeri, 17460 subofițeri și 754510 trupă. În plan ma-

terial - după cum am arătat - contribuția României a fost impresionantă, valoarea reală, întreagă a acesteia fiind greu de presupus că va putea fi calculată vreodată. Efortul de război al țării noastre, al poporului român a fost - cu alte cuvinte - impresionant, hotărâtor, am îndrăzni să spunem, din moment ce, în ultima parte a confruntărilor de pe front, România era cotate drept a patra putere participantă la bătăliile decisive, hotărâtoare pentru zdrobirea celui de-al III-lea Reich.

Recunoașterile internaționale în legătură cu importanța ieșirii României din război și a întoarcerii armelor împotriva Germaniei naziste stau și azi mărturie și vor sta și în viitor privind locul și rolul României în acele împrejurări de răscruce. Dar să rememorăm: "Fapta României - aprecia "Radio Londra", la 24 august 1944 - con-

stituie un act de mare curaj și acest act va grăbi sfârșitul războiului", în timp ce "Agenția Reuter", în aceeași zi, considera: "Consecințele pentru viitorul mers al războiului sunt incalculabile". În cel privește pe Anthony Eden, ministrul de externe al Angliei, el aprecia, la 25 ianuarie 1945: "România a dat ajutor substanțial cauzei aliaților, menținând 14 divizii în luptă (în realitate, mult mai multe - n.n.)", iar Ivor Thomas, deputat laburist în Camera lorzilor, aprecia, în ianuarie 1945: "De vreme ce România este a patra țară ca efective pe frontul împotriva Germaniei ar fi cazul a se propune să i se acorde un statut de cobeligeranță".

În ce privește poziția Uniunii Sovietice față de România acelor clipe hotărâtoare, credem că este suficient să reproducem următoarele precizări ale Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S. din 6 iulie 1945 vizând decorarea suveranului de atunci al României cu cea mai înaltă distincție de război sovietică: "Pentru actul curajos al cotiturii hotărâte a politicii României spre ruptura cu Germania hitleristă și alierea cu Națiunile Unite, în clipa când încă nu se precizase clar înfrângerea Germaniei, majestatea sa Mihai I, regele României, se decorează cu ordinul **Victoria**".

"Franța socotește că România a adus prin contribuția ei scurtarea

PERMANENȚE ROMÂNEȘTI

LUCIAN BLAGA - diplomat patriot

Motto: "Să trimitem ceea ce e mai bun de la noi și pe aceia care sunt mai buni dintre noi. Să impunem nu numai prin ceea ce scriem, dar și prin felul cum trăim. Fiecare act onest îndeplinit în țara aceasta este un adaus la propaganda noastră națională".

N. IORGA

Ca marii scriitori naționali (Homer, Vergilius, Dante, Cervantes, Shakespeare, Goethe, Hugo, Tolstoi) care răsfrâng în opera lor Weltanschauung-ul poporului din rândul căruia s-au ridicat, conturându-i portretul etno-psihologic, Lucian Blaga ne-a mărturisit lumii prin creația sa poetică, prin dramaturgie, filosofie și printr-o foarte competentă, vie și laborioasă activitate diplomatică.

Intrat în diplomatie cu o personalitate distinctă, într-o atmosferă de exigență maximă față de prestarii acestei nobile îndelungate, dar și de o încredere deosebită în valoarea activității diplomatice, pentru consolidarea statului național apărut după primul război mondial, Lucian Blaga, prin puternica lui personalitate, prin geniul înnăscut și vasta lui cultură, îndeplinea cu prisosință atribuțiile diplomatului cerute de N. Iorga din motto-ul articolului și de Nicolae Titulescu cel ce-i avertiza pe misionarii neamului: "Să știți că niciodată nu puteți reprezenta mai bine o țară decât dacă știți să vorbiți documentat de ea și să apară străinilor ca un rod al colțului unde te-ai născut".

(Mă întreb în această obligatorie paranteză cum or fi arătând în ochii străinilor cei ce se leapădă de neam și de țară, cei ce n-o cunosc și dacă o cunosc o prezintă fals, pătimas, zdrobindu-i cu meschinărie egoistă interesele vitale, cei ce se vor ambasadorii propriei persoane?).

E pilduitor faptul că marile conștiințe românești, ale fiilor acestei patrii fără deosebire de religie și naționalitate și-au pus pe vremuri condeiul și activitatea diplomatică, sub felurite forme, în slujba idealurilor ei. Dau câteva exemple mai mult sau mai puțin întâmplătoare: Duiiliu Zamfirescu, diplomat la Roma, Atena,

apoi ministru de externe, cum a fost și George Macovescu, prozatorii și poeții Al. Duiiliu Zamfirescu, Ion Brad, Ion Mărgineanu, Francisc Păcurariu, Ioan Grigorescu, Dariu Novăceanu, ambasadorii Pillat, Aron Cotruș, Lucian Blaga, C.V. Gheorghiu, Horia Vințilă, Ștefan Baciu, Eugen Ionescu, Octavian Paler, Grete Tartler, Carolina Ilica etc., atașați culturali, corespondenți de presă. Ne-au reprezentat la Națiunile Unite și la UNESCO și în alte diverse organisme, iluștri oameni de cultură: Mihai Ralea, Tudor Vianu, Andrei Oțetea, Iorgu Iordan, Mihnea Gheorghiu, George Oprescu, Pompiliu Macovei, Dan Grigorescu, Valentin Lipatti, Alexandru Balaci, Dumitrescu Bușulenga, Dan Hăulică ș.a. Toți s-au impus. Blaga însă, a impus prin personalitatea și geniala sa creație.

Dezamăgit pentru că a fost respins în 1924, la examenul de docență, Blaga se retrage cu soția la o casă de lângă Lugoj, pusă la dispoziția lor de Caius Breiceanu. Peste doi ani, în 1926, soarta îi surâde. Poetul va intra în diplomatie, fiind, rând pe rând, atașat de presă la Varșovia (1926-1927), la Praga (1927-1928) și la Berna (1928-1932), secretar de presă și apoi consilier de legație la Viena (1932-1937) și la Berna (1937-1938), în sfârșit, ministru plenipotențiar la Lisabona (1938-1939). Ales membru al Academiei, își ține strălucitul său discurs de recepție despre **Elogiul satului românesc** și-apoi, fiind numit în 1939 profesor la Universitatea din Cluj, la o catedră de filosofie culturii, se întoarce definitiv în țară.

Lucian Blaga a fost o personalitate charismatică, un colț de țară, de gândire și simțire românească în lume, un extraordinar ambasador al spiritualității românești în mari capitale, unde a contribuit la

traducerea unor cărți, punerea în scenă a unor piese de teatru (și opere muzicale: **Omul cu măjoaga** de Gh. Ciprian, **Năpasta** de Sabin Drăgoi, **Meșterul Manole** de Lucian Blaga - la Berna) și la realizarea a numeroase expoziții de artă, la prezentarea în presă a unei imagini reale despre România.

Pe toate drumurile străinătății, pe unde a umblat ca reprezentant al României, Blaga s-a prezentat străinilor, ca un rod al colțului de țară în care s-a născut, demonstrând prin harul, cultura sa uriașă și talentul său inegalabil că românii și-au făurit istoria și cu jefre de sânge și ascuțișul sabiei, dar și cu geniul diplomatic, cu ascuțișul minții și al condeiului inspirat.

Cine vrea să cuprindă cu privirea măreția panoramică a unui munte nu poate rămâne comod și resemnat la poalele lui. E dator să i se urce pe creste, pe cărările anevoioase și întortocheate de pe versanturi. Cine vrea să-i cunoască bogățiile din străfunduri trebuie să sape galerii adânci, să scormonească și să analizeze minuțios, pentru a-i descoperi minereurile prețioase. La fel și cel ce vrea să studieze cu folos personalitatea, activitatea, opera unui creator de geniu nu poate rămâne perplex în fața lor, timid și uimit, ca un modest arhivar sau școlar, ci trebuie să-i cunoască prin urcușurile trudnice ale cercetării, trebuie să pătrundă în tainele lor cele mai intime, să le admire cu

luciditate și discernământ.

Intr-o asemenea ipostază se cade să se situeze autorul oricărei exegeze despre Lucian Blaga de la a cărui naștere (9 mai 1895 la Lanțcram) sărbătorim, anul acesta, centenarul. E un prilej fericit de a urca în piscul uriașei sale personalități pentru a cerceta cu obiectivitate, dar și cu evlavie, minuțios și nuanțat, vasta și impunătoare creație a marelui scriitor și filosof. Opera sa se compune din circa 500 de poeme, 10 piese de teatru, un volum de proză memorialistică, un amplu roman, publicat postum, **Luntrea lui Caron**, 46 de volume de filosofie sistematică, de eseuri și aforisme, la care se adaugă câteva sute de articole și eseuri, rămase în ziare și reviste. Numai cu un asemenea efort izbuteste să urce cu folos o culme a spiritualității românești, vecină de timplă cu Cantemir, Hasdeu, Eminescu, Iorga, Goga, Arghezi, Sadoveanu, Călinescu, Mircea Eliade.

Cine întreprinde o asemenea cercetare se întâlnește cu un mare om de omenie, cu un român patriot, cu un filosof, dramaturg, eseist și poet, cu o operă genială, care și-a tras substanța din gândirea și sensibilitatea românească, dar și cu un autentic diplomat.

Scriitorii au desfășurat în cadrul ambasadelor, sau în calitate de atașați de presă, o vie și fructuoasă activitate pentru difuzarea culturii române în străinătate, pentru creșterea prestigiului României în lume și pentru înțelegerea și combaterea problemelor grave, amenințătoare la adresa popoarelor, care se puneau odată cu instalarea hitlerismului și a fascismului la putere și mai târziu cu imperialismul sovietic. Cine ar putea crede că o astfel de strălucită activitate a prestat vreme îndelungată în Polonia, Portugalia, Austria, Elveția, poetul, dramaturgul, eseistul și filosoful Lucian Blaga, care a fost pentru puțină vreme și subsecretar de stat la Ministerul Afacerilor Străine!

Activitatea lui demonstrată, o dată în plus, un adevăr unanim recunoscut care ne spune că românii și-au apărat ființa națională, identitatea proprie și și-au făurit istoria cu ascuțișul sabiei, cu inestimabile jefre de sânge, dar și cu ascuțișul condeiului, ceea ce l-a determinat pe marele și neînțeleptul istoric Ioan Lupăș să vorbească de "îndelungul război al condeielor" pentru înfăptuirea și apărarea idealurilor vitale ale poporului român.

Iată câteva date despre activitatea lui Blaga în domeniul diplomației care a atras, foarte devreme, atenția asupra pericolului nazismului și fascismului în Europa.

La Berna, scriitorul - a cărui glorie literară urca vertiginos - îndeplinind funcția de secretar de presă, face cunoștință cu ilustre figuri culturale ale vremii, inclusiv cu marele indian Rabindranat Tagore, nu pentru sine, ci pentru interesele fundamentale ale României. La 1 noiembrie 1932 e transferat la Viena și în 1933 e avansat consilier de presă prin decretul nr. 1422 din 11 mai.

Lucrează la Viena până la 1 februarie 1937, când este transferat înapoi la Berna, prin decizia ministerială nr. 639 din 4 ianuarie 1937.

Din documentele din Arhiva Ministerului de Externe reiese foarte limpede patriotismul, antihitlerismul și înalta pregătire a lui Blaga pentru munca prestată, înțelegerea pertinentă a situației din țările în care a lucrat și din Europa, în general. Salutară este obiectivitatea informațiilor transmise de marele poet și filosof, care evită exprimarea opiniilor pur personale, sau cu tentă subiectivistă, dar știe să selecteze esența adevărului obiectiv, semnificațiile majore din articolele din presa străină. Câtă deosebire între disciplina unui scriitor de geniu ca Lucian Blaga, când îndeplinea o funcție în numele statului român, și între unii ifosiți ireponsabili, indisciplinați, ridicoli narcisiști, care îndeplinesc funcții asemănătoare, în ultimii cinci ani, reprezentând nu România în marile capitale ale lumii, ci propriul lor orgoliu narcisist.

În legătură cu fenomenul de excepțională gravitate: afirmarea fascismului și hitlerismului, Lucian Blaga își exprimă opiniile strict personale, baza pe observația obiectivă a realității, pe intuiții pertinente, sigure, de autentic diplomat. Semnificativă, de pildă, este opinia lui Blaga privitoare la eoul retragerii Germaniei în 1933, din Liga Națiunilor și de la Conferința dezarmării. Sesi-zând gravitatea gestului, Lucian Blaga consideră că adevărat act va determina în Austria un "val de solidarizare a sufletelor austriece cu cugetul german și aceasta cu atât mai mult cu cât Hitler va ieși cu un nou triumf din alegerile de la 12 noiembrie". Remarcabile, de asemenea, sunt aprecierile cu privire la viața politică din Austria, pe vremea cancelarului Dollfuss, care se confrunța cu amenințări, atentate și chiar invazii străine. În rapoartele lui Lucian Blaga, din anii 1920-1937, se realizează o excepțională analiză a raporturilor austro-germane, a infiltrării hitlerismului, după înțelegerea dintre cele două state la 11 iulie 1936, aprecia-tă de marele scriitor ca o "gravă lovitură dată ideii restaurației habsburgice", care, dacă s-ar fi realizat, ar fi fost o piedică de netrecut în calea planurilor lui Hitler.

Întors la Berna, la 1 februarie 1937, Lucian Blaga se arată în continuare foarte preocupat de soarta Austriei care va fi lipsită de sprijinul lui Benitto Mussolini, cel ce o susținuse mai înainte, dar acum sprijinea mișcarea nazistă austriacă, într-o Austrie care, după opinia lui Blaga, "ia tot mai mult înfățișarea unui condominiu" germano-italian.

Din rapoartele transmise de diplomatul Lucian Blaga, în faza ascensiunii hitleriste, reiese limpede că marele poet sesiza pericolul fascismului și al nazismului, pe care nu le accepta și nu le împărțea ideile. Dimpotrivă!

■ Ion Dodu BĂLAN

REVISTA

OPINIA

națională

TIPOGRAFIA FED

TEHNOREDACTARE COMPUTERIZATĂ:
Camelia BOSTAN

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4. Telefon: 330.68.45

Costul unui abonament trimestrial este de 3 000 lei. Plata abonamentelor se face prin mandat poștal sau dispoziție de plată pe adresa: Fundația "România de Măine", Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sectorul 4, București, Cont 451.00.972 - B.C.R. - S.M.B.. Abonamente se pot face și prin oficiile poștale din întreaga țară.

Revista "OPINIA NAȚIONALĂ" se află înscrisă în Catalogul de presă "RODIPET" la poziția 2111.

Ciitorii din străinătate se pot abona prin "RODIPET" S.A. - P.O. BOX 33-57, Fax 0040-1-3129432 sau 3129433, telex 11995 - Piața Presei Libere nr.1, Sect.1, București - România.